

PALAESTRA LATINA

SUMMARIUM

- PHILOSOPHIA HORATIANA, (H. Martija).
DE COMPARATIVIS, (Jové)
INTER SCHOLARES
COMMERCIUM EPISTULARE.
CARMEN HIEMALE, (A. Urquiola).
NOVA ET VETERA, (I. González).
QUO NOMINE «TANKE» LATINE VOCEMUS?
CONLOQUIA IN SCHOLA.
PER ORBEM (R. Pastó).
BIBLIOGRAPHIA, (A. Schvvientuk, J. Jiménez)
Q. HORATII FLACCI, (M. A. Caro). in operculis.
EXERCITATIONES SCHOLARES in operculis.
COMPOSITIONES VERTENDAE, in operculis.
-

Ordinarii atque Superiorum permissu

Q. Horatii Flacci

Oda L. IV, 3.

Hispane reddita.

AD MELPOMENEM

Quem tu, Melpomene, semel
nascentem placido lumine videris,
illum non labor Isthmius
clarabit pugilem, non equus impiger
5 curru ducet Achaico
victorem, neque res bellica Delis
ornatum foliis ducem,
quod regum tumidas contuderit minas,
ostendet Capitolio:
10 sed quae Tibur aquae fertile perfluunt
et spissae nemorum comae
fingent Aeolio carmine nobilem.

*A quien hayas tornado,
Melpómene, al nacer ojos propicios,
ese del pugilato
en istmios ejercicios
la palma a disputar no irá forzado,
ni por corcel ardiente
llevado en carro arcaico, su alta gloria
celebrará la gente
ni en premio de victoria
délficas hojas ceñirá su frente;
ni será conducido
en triunfo al capitolio, ni aclamado
caudillo esclarecido,
por haber quebrantado
de reyes fieros el poder temido.
Al tal inmortaliza
merced al campo eolio, aquella vena
que a Tibur fertiliza
corriendo aquella amena
floresta hojosa que favonio riza.*

M. A. CARO.

(sequetur)

RECOMENDAMOS

a nuestros lectores y amigos que tomen el disolvente
por excelencia del ácido úrico el

U R O D O N A L

para curarse de *reuma* y demás manifestaciones
del *artritis*.

PALAESTR LATINA

MENSTRUUS DE LATINITATE COMMENTARIUS

Pretium subnotationis annuae, solutione antelata, est 6 pesselarum in Hispania, 7 in America et Lusitania, 8 in reliquis civitatibus. Pretium mittatur oportet ad Administratorem: CERVERA (Lérida) - Universidad - España.

PHILOSOPHIA HORATIANA

Horatius, poëta philosophus jure optimo dici potest, quod nemo in dubium vocaverit qui vel selecta ex ejus carminibus aut sermonibus legerit: idque non minus causae esse existimo quam poëseos vigor et elegantia cur ab omnibus cujusvis aetatis litteratis viris fuerit probatus. Nullus quippe poëtarum est qui de vita sapienter beateque instituenda praeceperit saepius, cujus concisae sententiae in proverbia transierunt. Quid de philosophia Horatiana sentiam, prout carminum lectione didici, breviter exponam.

Venusinum poëtam, moralem quam dicunt philosophiam coluisse in comperto est. Quaestiones illas ad mundi originem, ad humanam cognitionem pertinentes, quae tum temporis apud Academi et Peripati asseclas mordicus agitabantur, nihil aut certe parum curavit. Veterum philosophorum vestigiis inhaerens, hanc sibi in investigatione praestituit metam, quid nempe ad bene beateque vivendum conduceret, et omnis in hoc fuit.⁽¹⁾

Tullius in Tusculanis Disputationibus ad quattuor revocat veterum sententias de bono sive de vita beata; «nihil bonum nisi honestum, ut Stoici; nihil bonum nisi voluptatem, ut Epicurus; nihil bonum nisi vacuitatem doloris, ut Hieronymus; nihil bonum nisi naturae primis bonis aut omnibus, aut maximis frui, ut Carneades contra Stoicos disserebat»⁽²⁾. Noster poëta earum nullam complexus est:

«Nullius addictus jurare verba magistri»⁽³⁾

Se ipse vocat ventosum, quae vox aptissime notam Philosophiae Horatiana designat, qui omni vento doctrinae circumferebatur:

(1) Epiat. I, l. II.—(2) Tusc. Disp. V. 30.—(3) Epiat. I, l. 14.

«Quocumque rapit tempestas deferor hospes»⁽¹⁾

Audi Stoicum: «Quisnam igitur liber? Sapiens sibi qui imperiosus, quem neque pauperies neque mors neque vincula ter-responsare cupidinibus, contemnere honores, [rent, fortis et in ipso totus, teres atque rotundus]»⁽²⁾

Et in Carminibus:

«Latinus regnes avidum domando
spiritum, quam si Lybiam remotis
Gadibus jungas, et uterque Poenus
serviat uni»⁽³⁾

Sed haec epicureismum et deismum sapiunt:

«Namque deos didici securum agere aevum,
nec si quid miri faciat natura, deos id
tristes ex alto caeli demittere tecto»⁽⁴⁾

Et alias: «Mors ultima linea rerum est».⁽⁵⁾ Unde concludit poeta:

«Dum licet, in rebus jucundis vive beatus»
«Flores amoenae ferre jube rosae...»

Tum sensus poetae religiosus mirum in modum ostenditur ut in od. *Dianam tenerae* aut in *Carmine saeculari* cum caput extollit pessimismus scepticus ut in *Horrida tempestas* et *Diffugere nives*. — Qui cecinit: «inmortalia ne speres» ipse immortalitatem profitetur, dum ait: «Non omnis moriar, multaque pars mei vitabit Libitinam».

At lectorem audio sciscitantem quaenam tandem sit causa tam mirae tamque volubilis Horatianae doctrinae contradictionis?

Sunt qui id adscribant defectui sinceritatis in poeta sceptico et epicureo cujus odae religiosas et patrioticae non ex animo profluebant, et sane philosophiae sententias hinc inde sparsas aliis non sibi curabat adimplendas⁽⁶⁾. Alii volunt paulatim evolutam esse Horatii philosophiam; initio Epicureus totam vitae felicitatem in voluptate sitam esse proclamavit; postea vero maturitate aetatis, philophorum lectione et experientia adductus est ut ad altiora vitae principia contenderet⁽⁷⁾. Non probanda videtur haec opinio; in promptu mihi sunt Annales carminum Horatianorum ex Caroli Frankii fastis Horatianis desumpti⁽⁸⁾, quibus si fidem adhibere licet, nulla adest philosophica evolutio.

Si poetae ingenium et educationem attente inquisierimus, rem acu, quod ajunt, pertingemus. Horatius libertino et auctionum coactore patre natus⁽⁹⁾, auream mediocritatem adeptus, natura modestus

(1) Ib., I, 15. — (2) Sat., II, 7, 83. — (3) Carm. II, 2, 9. — (4) Sat. I, 5, 101. — (5) Epist. I, 16, 79. — (6) *Jün-neman*: Hist. de la Lit. «Horacio», — (7) *Berthaut*: id, p. 282. — (8) *Carmina*. ed. Muller, p. 254. — (9) *Suetonius Vita Horatii*

erat. Pater hortabatur, ait, «ut viverem contentus eo quod mihi ipse parasset»⁽¹⁾ a quo epicureismum moderatum edoctus est: «quid sit futurum cras fuge quaerere.»

Aliunde poëta immortalitatem in litteris exspectabat; viderat plures e culmine imperii in abyssum miseriae delapsos; Caesarem sicariorum pugionibus infanda caede peremptum, Antonium et Cleopatram ab omnibus exsecratos; Romam vero, diu intestinis bellis dilaceratam, ad pristinum splendorem, Octaviano duce, resurgentem, artes scientiasque florentes, antiquum Deorum cultum instauratum, Horatius vero novae Urbis cantor esse voluit, «Romanae fidicen lyrae», et eadem qua Roma perennitate frui. Ideo se vatem a diis inspiratum et Musarum sacerdotem appellat, suisque facultatibus poëticis innixus canit:

« usque ego postera
crescam laude recens, dum Capitolium
scandet cum tacita virgine Pontifex.»⁽²⁾

Hinc sensus religiosus, patriae amor, philosophicae sententiae, non stoico sed christiano dignae, quae omnia prima fronte epicureismo, quem nonnulla Horatii carmina redolent, adversantur.

Uno verbo Venusinus poëta veluti duplicem induit personam, aliam modesti civis Romani, cui «vivitur bene parvo», aliam sacerdotis Musarum patriarumque gloriarum cantoris, qui «non usitata nec tenui fertur pinnâ biformis per liquidum aethera vates».

Quamquam dignus omnino qui legatur Horatius multumque conferat ad sensum in litteris perficiendum, semper tamen prae oculis habeantur illa S. Basilii verba in *Homilia de libris gentilium legendis*: «Nos, si sapimus, ubi quantum nobis congruit, ac veritati affine est, ex his scriptis conlegerimus, reliquum praemittemus. Et quemadmodum in decerpando roseti flore sentes devitamus, sic in talibus sermonibus quicquid utile est carpentes, noxium vitemus.»

HENRICUS MARTIJA, C. M. F.

Almanaque Católico Hispano-Americano-Año II «Editorial Políglota»-Barcelona.

Magni quidem momenti atque utilitatis lectoribus nostris censemus hujusmodi «Almanaque Católico», Hispanis praesertim et Americanis. Completissimus est atque elegans, hisque sectionibus constat: *Calendario*; *Statisticis Ecclesiastica et Civili*; *Ephemeridibus*; *Articulis*; *Informationibus*; *Varietatibus*.

(1) Sat. I, 4. 108. —(2) Carm. III, 30.

De comparativis

Duo distinguuntur apud grammaticos comparativorum genera, alia absoluta, relativa alia. De utroque genere pauca dicemus scriptori Latino non ignoranda. I. *De comparativo absoluto*. Non sicut de superlativo adeo agitur apud grammaticos de comparativo absoluto, quod si in lingua Hispanica semel iterumque reperitur, non infrequentius occurrit in lingua Latina. Sunt igitur comparativa absoluta, ea quae alterum comparisonis terminum expressum non habent, habent certe tacitum, eumque facile detegendum.

Exempla: Videntur omnia repentina *graviora*. *Eo anno frumentum in Gallia propter siccitates angustius* provenerat. Omnia plerumque quae absunt, *vehementius* hominum mentes perturbant. Voluptas, cum *major* est atque *longior*, omne animi lumen exstinguit. Ordo histrionum olim *contemptior* erat. Indignum est a pari vinci, *indignius* ab inferiore. Dic *clarius*. Ut in corporibus magnae dissimilitudines sunt, sic in animis existunt *maiores* varietates. Annus Aegyptiorum quinque diebus *brevior* fuit. Rem utilem pessimo exemplo, *pejore* consilio est aggressus. Divitiae hujus hominis, *maiores* in dies fiunt. Caesar equitum turmis imperat ut paulo tumultuosius omnibus in locis pervagarentur.

Saepe comparativum absolutum excessum quandam in justa mensura indicat qui apud Hispanos, additis adverbis «un poco» «bastante» «demasiado» «un poco demasiado» solet declarari.

Exempla: Senectus est natura *loquacior*. Themistocles cum in epulis recuset lyram, est habitus *indoctor*. Furor fit laesa *saepius* patientia. Ea ipsa quae dixi, sentio esse *longiora*. Cimon Dolopes, quia *ferocius* se gesserant, Scyro insula expulit. Archias etiam Mario, cum is *durior* esset ad studium poësis, jucundus erat. Si quaedam tibi in hoc libro videbuntur *obscuriora*, cogitare debebis nullam artem sine aliqua exercitatione percipi posse. *Amarior* me facit senectus; stomachor omnia. Nudius tertius dedi ad te epistulam *longiorem*. Qui *plura* loquitur, is *ineptus* esse dicitur.

Ad exprimendum excessum absolutum communiter positivo addebant Latini sicut nos *nimis*, *nimum*. Sunt tamen adjectiva et adverbia quae ex sese hunc excessum aut defectum innuunt; ea saepius nullo juncto accessionis adverbio, solo nempe positivo, reliquebantur, excessum autem manifeste significabant.

Exempla: *Sero* medicina paratur, cum mala per longas invaluere moras. *Sero* resistimus ei, quem per decem annos aluimus contra nos. *Longum* est omnia enumerare proelia. Helvetii pro multitudine hominum *angustos* se fines habere arbitrabantur. Possum de fellium utilitate dicere, sed nolo esse *longus*. Cives *infirmi* erant ad resistendum. Pater *mature* decessit. Haec apud Junium *parva* et *infirmia* sunt. Membra reformidant *mollem* quoque saucia tactum. *Mollis* in obsequium, *facilis* rogantibus esses.

Ea inaequalitas, cum circumstantiam spectat singularem, *comparativo* clauditur et formula *quam pro* cum ablativo nominis substantivi comparationem sustinentis.

Exempla: *Minor caedes quam pro* tanta victoria. Ibi castrametatus est *latius quam pro* copiis. Proelium *atrocius quam pro* numero pugnantium editur. Cohortes pulverem *majorem quam pro* numero excitabant. Sedes *excelsior quam pro* habitu corporis. Sumptus multorum hominum *major est quam pro* facultatibus. Omnia discendo complecti *majus est quam pro* viribus humanis brevique vitae spatio.

Cum comparatio fit cum tota oratione insequenti ponitur *quam ut* et pronomen vel solum *quam cum pronomine relativo*.

Exempla: Major (demasiado) sum *quam ut* mihi (*quam cui*) possit fortuna nocere. Haec sunt dicta subtilius (demasiado) *quam ut* quivis possit agnoscere. Chabrias indulgebat sibi liberalius *quam ut* invidiam vulgi posset effugere. Major animus et natura erat Scipio ac majori adsuetus naturae *quam ut* reus esse sciret. Mihi nihil optabilius fuit *quam ut* quam gratissimus erga te esse cognosceret.

In orationibus comparativis adverbia per *o* terminantur.

Exempla: *Eo* crassior aër est, quo terris propior. *Tanto* brevius omne tempus, *quanto* felicius est. *Quanto* juniores patrum plebi se magis insinuabant, *eo* acrius contra tribuni se tenebant. Procellae *quanto* plus habent virium *tanto* minus temporis. *Quanto* vita illorum praeclarior, *tanto* horum socordia flagitiosior. *Quo* quisque sapientior est, *eo* moderatior.

Inter Scholares

GEORGIUS. — *Valesne?*

LIVINIUS. — *Contemplare vultum.*

G. — *Quin magis linguam jubes? An me putas medicum? Non rogo quid valeas, nam facies ipsa loquitur te bene valere, sed quomodo tibi placeas.*

L. — *Corpus quidem belle habet, sed animo male est.*

G. — *At non valet qui istac parte laborat.*

L. — *Sic res habent meae. Corpus valent, sed sed aegrotat crumena.*

G. — *Facile isti morbo medibitur mater. Ut valuisti usque?*

L. — *Varie, ut sunt res mortalium.*

G. — *Annon fuisti semper prospera valetudine?*

L. — *Quandoque prosperrima, gratia superis.*

G. — *Laetus istud gaudio. Faxint superi ut istud sit perpetuum ac proprium.*

L. — *Nunc equidem quoque pulcre valeo, si tu vales.*

Commercium Epistulare

*Andreas Avenarius S. V. D. Emmanuelli Jové C. M. F.
suavissimo amico salutem.*

Rectene suspicor te jamdudum mirari atque etiam subirasci, quod Bavarus ille post iteratas pollicitationes et spei ostentationes ne mutiat quidem tam longo temporis intervallo? Sed si putas oblitum me tui esse, aut te mihi non saepe ob mentem obversatum esse his tribus mensibus, vehementer erras. Neque audies quod fere excusandae in litterarum commercio tarditatis dici solet: «Tempus non fuit» tametsi verissime id quoque de me confirmem. Versus finem scholarum aestivarum aestuare et magistros et discipulos uterque experti sumus. Sed post illum aestum sequi feriae consueverunt. Quid tu inquires, ne feriatu quidem vel aliquid efficere potuisti? Afflicta eram valetudine. Contraxeram mense Junio nescio unde frigus, quod mihi spiritus viam ita interclusit, ut interdum noctis silentio, cum tussire coepissem, mugitus ederem et timorem injicerem rectori meo sub mea diaeta dormienti. Ea res in multum feriarum ducta cum esset, postremo ad medicum collorum et narium me contuli, a quo comperi eum, quem ego hausissem, caeli spiritum, non satis cribratum ferri ad guttur meum. Suadet, ut interdum haurirem naribus aquam in qua dissolutum aliquantulum salis esset. Quod cum fecissem, revera ea molestia levata est. Neque tamen ita satis salitus eram. Quindecim anni sunt, cum cotidie, ubi surrexi ex lectulo, Benderi taeniis circumvolvo suram cruris sinistri, ne varix, tempore suppositiorum ciborum natus, magis intumesceret. Quod genus morbi, cum Ruperti fratris uxor nuper in patria animadvertisset: At ego suaserim, inquit, ut proficiscare ad peritum curandae varicis medicum, cujus domicilium est in vico Scheleissheim, non longe ab urbe Bavarorum. Scripsi ad hominem litteras, et cum fausta repondisset, postridie kal. Sept. iter ducentorum quinquaginta kilometrum ingressus sum. Is solum sal injecit in venas bis terve. Consecuta est post tres dies molestissima phlebitis, quae et domum reditum difficilem fecit et septem diebus me sacrificio privavit, cum tanto cruciatu ad aram stare nequaquam possem. Partim in lecto partim in plicatili reclinatorio eos transegi dies. Sed nondum curationis finis est. Octo fere injectionum inveteratum malum erit, sed certum video effectum sanitatis. Idcirco ad Jesu natalem iterum Monachium proficiscar et dum alii oblectentur sacris profanisque consessionibus ego peregre cubabo fortasse in lecto. His incommodis factum est, ut ante hunc diem ad scribendum me conferre non possem. Scripseram me animum convertisse ad elucubratiunculam, quam vidissem in iis libellis, qui «Gottesminne» appellarentur, quae de Santiolio hymnographo esset. Illius cum his litteris initium ad te dedi. Sexies aut quinquies tantae erit mollis, quam si intellexero tibi probari paulatim suppeditabo. Praeterea addidi carmen quod ante octo fere annos cecini in eum diem, quo in domibus Societatis nostrae certo anni die vacante scholis communis dierum nominalium sollemnitas externa festivo consessu celebrari solebat. Adcommodatum mihi esse videtur adolescentulis nostris, quo excitentur ad aestimationem vitae communis re-

motae ab lascivia aequalium. Ergo etiam hoc, si modo tibi expedire videbitur, in Palaestram referendum curabis.

Dabis veniam tot machinae erroribus, si dixerò me centies in pangendo coactum esse interrompere cursum. Opera jam navanda est sacro sermone de dedicatiane ecclesiae, quem in hac parochia faciendum instante parochò suscepì dominica proxima. Interim tu fortasse haec habes sub oculis. Deus te totamque purissimi Cordis filiorum familiam defendat in hoc contra diabolum conflictu. Proxima dominica occurret hoc anno festus Cordis Mariae dies, qui etiam in societate Verbi Divini praecipuo est in honore, et inter festa primae classis invenitur cum sua octava affixus diei Octobris sextodecimo, quo die alibi festum Marianae Puritatis agitur. Vale IV Idus Oct. cum a thermometro legebam gradus Celsii decem in diaeta mea.

CARMEN HIEMALE

*Cur erunt semper fidibus canenda
munera aestatis, speciesque veris?
Semper autumnum tepidosque soles
carmina dicent?*

*Nix adest; nostros tegit illa colles
asperos saltus, humilesque lares;
nix adest, cujus rigidus coruscat
candor ubique.*

*Luctus in rebus faciesque mortis
omnibus; caelum rapuere nimbi;
quidquid est horret superincidente
undique bruma.*

*Nullus in terris color est, nec ultro
ulla vox turbat tacitam quietem:
decidunt silvae foliis rigente
flamine raptis.*

*Nunc gregem pastor stabulo recludit
et ferae notas adeunt latebras;
ales hac illac gemebunda sedes
quaerit apricas.*

*Omne, quod vita fruitur vel auras
carpit, abstrusis latet in cavernis;
dormiunt sulcis segetes datura
semina laetas.*

*Rure disjectis domibus, corona
cinctus infantum focus ardet almus,
unde tectorum sinuose in altum
culmina fumant.*

*Sunt ibi, quamvis vacat arte mensa,
dona quae autumnus facilis profudit
caseus mordax et odora mella et
mitia poma.*

*Forte si caeli dubios pererrat
ambitus tristis volucris marina,
aut edax corvus, cui guttur asprum,
insidet arvis;*

*aut famis dirae stimulo coactus
si lepus linquit pavidus cubile;
aut aper campis metuendus atro
irruit ore:*

*ecce venator cane praeunte,
hinc et hinc illos animosus instat,
atque transfigit semel impeditos
alite plumbo.*

*Jam nives passim gelidae sub acri
imbre solvuntur vel agente vento, et
fluctibus fixas superant per agros
flumina ripas.*

*Innatant late tumidis fluentis
arborum trunci pecorumque spectra,
quae procellosum rapido vehuntur
vortice in aequor.*

*Imber et brumae glacies nivesque
nubila et venti tenebraeque caeli
insimul tollunt Dominum Satorem
laude perenni.*

FR. F. ANTONIUS URQUIOLA

NOVA ET VETERA

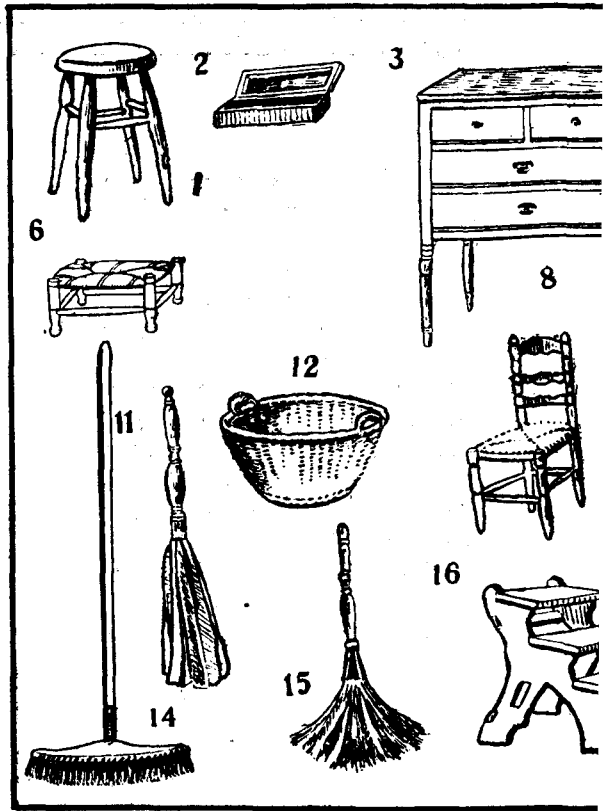
Haec equidem speramus fore, ut Latina aliquando lingua, quod usque fuit in voicis, videamus nostris oculis auribusque abuti; res saltem a litteratissimis viris et a continuationis Ciceronianae studiosis atque simplicitatis Terentianae esset speranda. Id tamen nihil potest impedire aut debet, quin nostra in Palaestra saepiuscule agamus de evulganda in dies magis magisque apud litterarum humaniorum cultores Latinitate.

Ergo tabula hodierna, curiose lector, ostendit aliqua familiaris vitae utensilia depicta, quae quidem tamquam manum articulo huic conficiendo dabunt. Nullo, mihi crede, negotio alumni, cum picturam oculis lustraverint adjunctam, vernaculorum in ea reminiscuntur vocabulorum. Latina autem nomenclatura, ut mos est adferre meus, ea est:

1 Sedecula	11,17 scopae
2 capsula	12 qualus
3 armarium	13 cophinus
4 muscarium	14 peniculamentum
5 tapes	15 peniculus
6 scabellum	16 scalaria
8 sella	18 sedile
9 storea	19 scalae
10 penicillus	

Linguae quidem Latinae exercitationi nostra in cotidiana vita unum quasi offendiculum, idque pedibus manibusque subigendum, obstat: earum ignorantia, quae saepe numero veniunt in usu dictionum, non secus atque rationum conloquendi usitatarum. Is nempe est institutionis hodiernae naevus! Hoc autem nativae loquelae impedimentum superandum erit duorum classicorum, Plauti et Terentii, lectione sedula atque studio. Ibi enim et simplicitatem linguae et salubritatem dictionis videre est. Operae, igitur, pretium foret in scholari consuetudine, ut si poetae comici, salvis semper moribus, diligentius volverentur. Eorum auctorum enim sermo donec a nobis subtilius teneatur, usus familiaris Latinae linguae non nisi loquendi sartago, ideoque usque negligendus, erit.

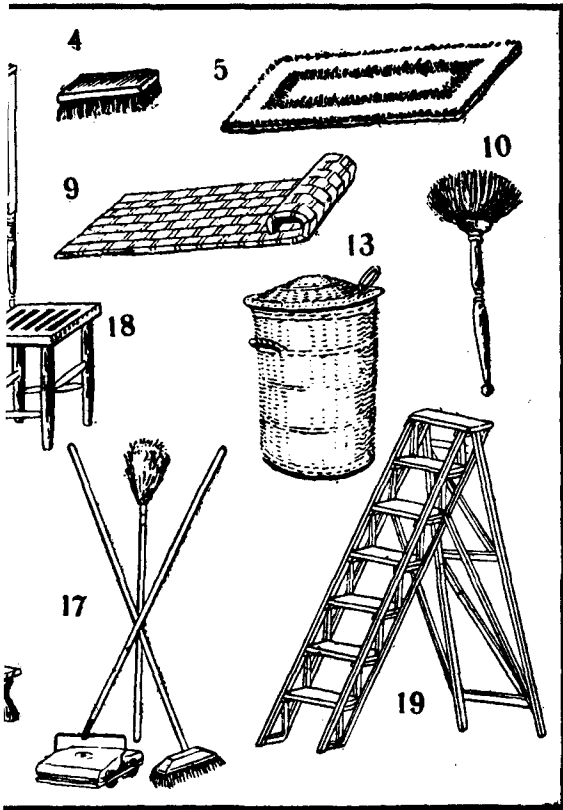
Adposita vero pictura, jucunde lector, et nomen aliorum domesticorum utensilium, eorumque fortasse tabulae non minus communium, evocat. Densorem sane doleo non fuisse in manibus picturam, quae lectionis hodiernae

quasi compend'um esset. Huic itaque rei subveniendae, praecipuae domus supellectilis nomina dabo:

Abacus	culcita	lectus	muscarium	sartago	tabula
aqualis	flabellum	malluvium	narthecium	scamnum	tryblium
batillum	foculus	mappa	nasiterna	scimpodium	umbella
bisellium	hydria	mensa	pelvis	scrinium	vestiarium
cervical	laconicum	monopodium	pertica	siparium	
cortina	lampas	mundus	pluteus	subsellium	

Atque his tandem, ut finem versibus imponam, nonnullas adfero salutandi auspicandique formulas quae maxime in familiari usu veniunt. Partim ex

mel, ocellae mi, oculi mei, meum solacium, mea spes, meum suavium, mea vita, mea voluptas. Salve bone, bone vir, sodalis; salve vir ornatissime, clarissime. Salve etiam atque etiam, amicorum optime; salve multum, plurimum. Salvete, quotquot estis, una salute omnes. — *Resp.*: Salve et tu, mi pater, matercula, amice, juvenis. Salve tantundem, amicorum optime, congerro lepissime; salve et tu iterum atque iterum, perpetuum. Atque ego salvere te jubeo; a me vero salvebis. Tuque sis salvus.

In *digressu*: Valete, amici; bene vale atque calceos mutes. Cura ut valeas; tuam valetudinem cura diligenter. Jubeo te bene valere; tu valebis. Valetum quam optime, pancratice, athleticum. Vale, ut dignus es, ut meritus; in hoc biduum valebis; ut prospere valeas; vale atque salve. Da operam ut sis prospera valetudine. Curam age valetudinis tuae; habe curam salutis tuae. Te curare cuticulam jubeo; cura mens ut sit sana in corpore sano. Da operam ut totus cum corpore tum animo valeas. — *Resp.*: Dabitur a me quidem opera; valebis et tu; tibi vicissim prosperam precor valetudinem; tuque prospere valeas; tuae agas valetudinis curam. Salve supremum; in perpetuum, frater, ave atque salve.

Erasmianis conloquiis excerptae fuerunt.

In *congressu*: Salve, pater, matercula, frater, soror, patruelis, consobrina, nepos, neptis; salve multum, mi patruae, matruelis, vitricus, noverca, levir, glos. Ave praeceptor observande, praetor, praefecte, tribune. Salvus sis, adolescens, ephebe, juvenis, vetule. Salve meus amor, meum corculum, meum decus, meum delictum, mea lux meum

I. GONZÁLEZ, C. M. F.

Quo nomine *Tanke* latine vocemus?⁽¹⁾

(His litteris ad nostras respondit Fornarius in «Alma Roma» unde eas desumpsimus)

Hisce litteris (a) grato illo animo relatis, quo amicorum scripta in commentario nostro edenda accipio, liceat mihi, in causam, prouti vulgo dicitant, vocato, nonnulla ad rem addere.

Castellum proposui unice si placuerit versionem litteralem et bellicam simul Anglicae vocis *tank* adhiberi; ipse autem fixitatis—sit venia verbo—notam in *castello* animadverti; quamquam addidi; si phrasi usi fuerimus «admovere castellum» aut simili, ecquis non intelligat de machina bellica agi, castelli ad instar munita?

Helepolim—non *hellepolim* (b)—attuli, si testudineae machinae—*helepolim* enim tamquam testudinis genus Ammianus considerat—magnitudinem, et ruinam ab eo inductam asserere voluerimus.

Sed *tank* dicere malui (c) *testudinem*, vel addito, ad naturam rei peculiariter indicandam, adiectivo *ballistariam*, ut Romani sive ex fine, sive ex tormento bellico quo potissimum uterentur, qualificationem testudini apponebant *aggestitiae*, *fossoriae*, *arietariae*, etc.

Non commune igitur, Jové mi, nomen suggesti, sed et singulare et proprium; (d) quam proprietatem ostendi ex duabus testudinum descriptionibus explicitissimis a Vitruvio depromptis, in quibus similitudo cum *tank* non solum exstruktionem, figura, bellica vi, sed ex ipsa machinae motionem apparebat: «Ea machina—ita Vitruvius—sex modis movebatur, progressu, item latere dextra ac sinistra; porrectione non minus in altitudinem extollebatur et in imum inclinatione demittebatur». (e) Hercle! haec verba hodie referens, Vitruvianam hanc testudinem in hostes procedentem non aliter mihi effingere valeo, quam ut procedentes

Notae marginales in Fornarii epistulam

a) *Josephus Fornarius, lustra quatuor Almae Romae clarus Moderator, in eo commentario post nostras litteras ad Avenarium datas, quas in superiore Palaestrae Latinae numero quisquam relegerit, has suas addidit. Quas libentissime in commentarium nostrum excepimus ut de re, quam agunt, lectores suum ipsorum iudicium ferre valeant.*

b) *Mendum hoc exciderat cum in Alma Roma litterae nostrae sunt editae; non excidit tamen cum eas in nostra Palaestra Latina transcripsimus. Nos utique solemus non nostras solum sed et amicorum maculas prius retractare quam prelo subeant, quas «aut incuria fudit aut fanaticus error aut humana parum cavet natura».*

c) *Gaudeo, hercle! nec castellum nec helepolim tibimet ipsi satis placuisse. Nec nobis igitur in illis inmorandum.*

d) *Neque adeo singulare et proprium nomen credas necesse est cum tu ipse «addito ad naturam rei peculiariter significandam adiectivo ballistariam» testudinem suades appellare.*

e) *In editione critica Teubneriana quam recognovit Krohn et Lipsiae edidit anno 1912 aliquatenus inmutatus est textus hoc modo: Ea machina sex modis movebatur: progressu «regressu», item latere dextra et sinistra, porrectiones non minus in altitudinem extollebantur et in imum inclinatione demittebantur. Quae quidem inmutatio multum adimit adfectatae similitudinis veteri testudini ad recentem currum Tanke.*

f) *Quamvis nullibi essedum vel esse-dam inter machinas bellicas videris, non esset abs re inter eas enumerari plaustra in bello adhibita, militum plena, ex quibus tela*

(1) Vide fasc. supertorem, p. 55.

tanks, vidi. . a *cynematographo* oculis meis subiectas!

Quid ex adverso de tuo *essedo*, vel *essedae*? *Essedum*, *Essedam* inter *plaustra* semper, licet in bello adhibita, nunquam vero inter *machinas bellicas*, (f) quam videm longe lateque inquisiverim, inveni; *plaustra*, inquam, *milium plena*, quae cum *equitibus citato cursu* procederent; qui *milites opportuno tempore* inde *desillirent* et *proelium pedibus committerent*. Quidquod? Audiamus *Caesarem rem nitidissimis coloribus depingentem*: (1) «Genus hoc est ex *essedis pugnae*: Primo per omnes partes per-equitant (Britanni) et tela coniciunt atque ipso terrore equorum et strepitu rotarum ordines plerumque perturbant; et quum se inter equitum turmas insinuaverunt, ex *essedis desiliunt* et *pedibus proeliantur*. Aurigae interim paullatim ex proelio excedunt, atque ita currus collocant, ut si illi a multitudine hostium premantur, *expeditum ad suos receptum habeant*. Ita *mobilitatem equitum, stabilitatem peditum in proeliis praestant*, ac tantum usu cotidiano et exercitatione efficiunt, uti in declivi ac praecipiti loco incitatos equos sustineri et brevi moderari ac flectere et per *temonem percurrere* et in iugo insistere (2) et se inde in *currus citissime procurrere*». (3)

Caesar ipse praeterea ulterius in argumento insistit: «Toto hoc in genere *pugnae* — ait — (4) quum sub oculis omnium ac pro castris dimicaretur, intellectum est, *nostros propter gravitatem armorum, quod neque insequi cedentes possent, neque a signis discedere audent*, (5) minus aptos esse ad huius gene-

(1) Bell. gall., IV, 33. Praecedens caput hisce verbis absolverat: «Reliquos (nostros) incertis ordinibus perturbaverant, simul equitatu atque *essedis circumdederant* » Atque prius (cap. 24) dixerat: «At barbari consilio Romanorum cognito, *praemisso equitatu et essedariis, quo plerumque genere in proeliis uti consuerunt, reliquis copiis subsequuti, nostros navibus egredi prohibebant.*» — (2) Scilicet equorum, *essedo adiugatorum*. — (3) Hinc, ni fallor, colligere quoque possumus illiusmodi *currus* et in anteriore parte esse *patentes*! — (4) Bell. Gall., V, 16. — (5) Quomodo nempesse *necessarium, ut essedarios persequerentur, eosque oblique ac seorsum vexarent,*

*coniciebant ut ostenditur in verbis Caesaris, quas inferius adfers: Genus hoc est ex *essedis pugnae*, cet....*

g) *Has omnes accipio libenter in *essedo* significationes ut magis vox illa Tanke congruere videatur.*

h) *Ergo prius quam ad hos usus transferretur, *essedum* erat tantum ad bella committenda. Quid igitur ridiculi videre contendis, si ad originarium vocis sensum confugio ut eam transferam ad rem nostra memoria inventam?*

i) *O verbum suavitate plenum!*

j) *Evidentissime!*

k) *Doleo satis errasse te in divinando viro qui, ut ais, aculeato dente ante annos duos, pro diuturnum dolorem! te carpsit. Neque, ut puto, locus erat errori, cum auctor proprio nomine articulos omnes, qui sub rubrica Nova et Vetera veniunt, semper subscripserit, quemque in responsione ad tuas eundem esse ex contextu clarissime arguere potueras, cum diceret: «Quae cum ita sint, egone qui *ocularium, objectivum, an potius tu novatorem egisti qui *speculatorium et lenticulam invexeris*»? Ille vero in cujus caput incidit *deprecatio tua proprio calamo tibi continenter rescribere gaudet.***

EMMANUEL JOVÉ, C. M. F.

Ildephonsus González, C. M. F.

Josepho Fornario, cl. v., S.

Me officium adigit verique amor ac studium, nonnulla ut rescribam tibi de eo paragrapho, qui novissimus adjuncta in adnotatione tua venit. Rei causam tu, pro tua sapientia, perpendes.

*Duo, pace tua, ille paragraphus peccat: primum quod hominem insontem lacessat; deinde quod seram, eamque non ita solidam, reclamationem proferat. Et enim in nostrum Em. Jové tu avito quodam respectu inveheris, cum egomet ipse fuerim, qui te, duobus fere abhinc annis, in Palaestra, moderatiore certe quo potui animo, impugnavi. Perge igitur, porro eum tibi additissimum habere atque semper vocare «*rerum dulcissime*»; iis enim in rebus seu nominibus, de quibus lis erit, *sententiarum discrepantia, cordium adferre disjunctio-**

ris hostem; equites autem magno cum periculo proelio dimicare, propterea quod illi etiam consulto plerumque cederent, et, quum paululum ab legionibus nostros⁽¹⁾ removissent, ex essedis desilerent et pedibus dispari proelio contenderent.» Prosequitur, in sequenti capitulo, enarrans quomodo insequenti die hostes Romani repulerint ut «neque sui colligendi, neque ex essedis desiliendi facultatem dederent». Quibus revocatis, quid inter essedas et tanks reapse intercere possit, ipse videas.

An ad etymon confugiendum? At si Forcellinius, dat illud: «cum impetu feror,» id de vehiculo etiam birotato, ut ipse *essedam* designat, affirmari valet. Quin imo Scrivellius, a quo probabiliter eadem significatio ab auctore desumpta est, habet prius: «Ruo, prosilio». Magis autem specificè Josephus Müller in lexico suo, sub voce αἴσσω haec habet: «Intransitive (dictum de quovis motu rapido, vehementi) celeriter surgo; celeritatem adhibeo; effuso cursu curro; irrumpo; (g) transitive: celeriter moveo; vibro», Quod si, juxta Forcellinium, ex graeco αἴσσω venit quoque Italicum *aizzo*, hoc latine sonat: «Incito adversus aliquem: instigo; stimulo; inflammo», et similia.

Neque satis. Forcellinius enim notat *essedum*, vehiculum illud birotatum, paulatim in usum Romanorum transisse... ad quid? «Tum ad itinera, tum oneribus vehendis», (h) pluraque affert scriptorum effata, inter quae Ovidii illud:⁽²⁾

Esseda nos agili sive tulere rota. [das;

Eho! finge tibi cum Ovidio aliquem in *tank* deambulantem!...

Haec, o rerum dulcissime, (i) habui quae tuis animadversionibus currenti calamo (j) obicerem: ac spero futurum ut inde mihi non succenseas, quemadmodum tibi (k) contigit quum *pinnam* a telescopio tuo reieci, contentus lente speculatoris illius instrumenti minimam appellari *lenticulam*. Aculeato nimis

nem nullatenus debet. Haec tibi ego adstrictus officio exposui. Nunc autem de reliquo in me tuo paragrapho dicam.

Sic ipse scribis: «spero futurum ut inde mihi non succenseas, quemadmodum tibi contigit quum *pinnam* a telescopio tuo reieci». Alicujus tu si *inpugnare sententiam succensere* vocas, *adsentior equidem tibi; sed id tibi erat probandum, quod de succensione mea adfirmas. Te rejecisse pinnam dicis; at pinnulam rejecisti. De telescopio hic agis; me autem de microscopio dixisse, memento. Re quidem vera et pinnulam et alia rejecisti de microscopio meo vocabula; verum nihil adhuc quod sciam, ea, qua decebat, lege de mea responsione, pulvere jam obruta, quam nunc obiter improbas, dixisti.*

Prosequitur ille tuus paragraphus: «contentus lentem speculatoris (speculatorii?) illius instrumenti minimam appellari *lenticulam*». Nulla adest ratio, cur appelles «l'objectif» lentem minimam, cum naturam instrumentorum sequatur. Sic in microscopio «l'objectif» est minus quam «l'oculaire», sed in telescopio contrarium evenit. Hinc *lenticula* non quadrat cum «l'objectif».

Et addis: «Aculeato nimis dente me tum carpsisti de noto frutice ludificans». Ea meae responsionis erant verba: «Nec ideo dumtaxat est *impugnanda* vox *pinnula* (vocis *πίπλον* etymologica versio), quod in lingua Plinii et Columellae longe aliud sonet; ne alia exempla adducam, animo illud adverte, quod *pinnula*: *pinna* (merlo)=*lenticula*: *lens* (*lenticchia*)». Quibus, rogo, in verbis ludificatio adest? Quibus acrimonia sermonis? Nihil hoc loco de usu fruticis verbi.

Sic vero finis adnotationem: «at, tuo impetu tractus, — (αὐθις ne?) — minime fortasse cogitasti, eiusmodi legumen ob ipsam parvulae lentis formam *lenticulae* vulgare nomen accepisset» Nihil de impetu, de quo loqueris, nec probas. Quod ad *parvulam*, de qua dicis, *lentem*, idem ea est, aut multum fallor, ac «*parvulum vitrum speculatorium*». Jam vero, si res sic habet, *anachronismo* non exiguo laborat adsertio tua.

(1) Scil. equites. — (2) Ex Ponto, II, X, 33-34.

dente me tunc carpsisti de noto frutice ludificans; at, tuo impetu tractus—(αἰχθεῖς ne?)—minime fortasse cogitasti, eiusmodi legumen ob ipsam parvulae lentis formam *lenticulae* vulgare nomen accepisse!

Vale.

I. F.

Non enim lens (legumen) neque lenticula (legumen) sumpsit nomen a lente (speculari) neque a lenticula (speculari), sed e converso. Romanis enim lens numquam, quod sciam, sonabat vitrum speculatorium.

Atque hic finem facio ac spero futurum, ut in posterum non alium verbis tribuas sensum, ab eo, qui ex illis inmediate emergat. Tuae tandem dexteram meam libentissime porrigo dexteram, tuamque amicitiam retinere me non recusabis. Vale.

Conloquium in Schola

Ad unguem

(MAGISTER ET DISCIPULI)

- M.—*Adverbiorum lectionem mirifice hodie addidicistis omnes: in praemium vobis hunc adfero libellum (libellum ostendit).*
- D.—(Omnes interpellant) *Mihi esto... mihi... mihi...*
- M.—*Eum omnes aequae meruistis neque omnibus tamen dare valeo. Illi igitur erit qui prius ac melius mihi ad id quod interrogavero responderit. De uno ex adverbis quaestio erit, quae hodie cerebris vestris mandastis. Convenit?*
- D.—*Utique, Magister; sic placet. Proponatur nobis quaestio.*
- M.—*Videamus: quare cum rei cuiusdam perfectionem ponderamus, eam «ad unguem» dicimus factam? Huius locutionis sensus est translaticius et ab sculptoribus desumitur, praesertim marmorariis. (Recogitant omnes paulisper).*
- PAUL.—*Tua venia meam qualemcumque solutionem exponam.*
- M.—*Sit illa sicut prompta et pertinens. (Surgens statim alius) Exspecta ut loquatur Paulus; deinde loqueris et tu et ceteri per orbem et ex ordine quo surrexeritis.*

A perfección

(PROFESOR Y DISCIPULOS)

- P.—*Todos habéis sabido hoy la lección de adverbios a maravilla y en premio traigo este librito... (Se lo enseña).*
- D.—(Todos interrumpen) *Para mí, para mí!*
- P.—*Todos os lo habéis merecido igualmente, pero no a todos os lo puedo dar. Será para aquél que me responda antes y mejor a una pregunta sobre uno de los adverbios aprendidos hoy de memoria; ¿estáis conformes?*
- D.—*Sí, sí, señor Maestro. que se nos progonga la pregunta.*
- P.—*Vamos a ver; ¿por qué al querer ponderar la perfección de una cosa decimos que está ad unguem. El sentido de dicha frase es trasladado y se toma de las esculturas en mármol principalmente. (Discurren todos un rato).*
- PABLO.—*Con su venia expondré mi solución.*
- P.—*Que ella sea tan acertada como pronta ha sido. (Levantándose en el acto otro). Espera que Pablo hable, después hablarás tú y los demás por turno y por el orden con que se levanten.*

P.—*Rem dicimus «ad unguem» esse factam ut vel in minimis adjunctis perfectam esse significemus.*

M.—*At vero, quidnam in ungue reperis commune cum marmorea sculptura?*

P.—*Atqui res perfecta vel in minimis est sicut marmoreum simulacrum, cum vel in partibus contemptioribus, ut sunt ungues, adperet summa cura.*

M.—*Subtiliter dixisti, at non vere. Videamus quo modo rem explicet Andreas.*

ANDREAS.—*Id sibi vult locutio ad unguem, sculpturis marmoreis primario adplicata, quod sculptura tum est perfecta, cum quotiens quis eam adspexerit in admirationem crescat more unguum qui in dies magis magisque crescunt. (Omnes risus tollunt).*

M.—*Lepida quidem explicatio quae, nisi falsa esset, ob calliditatem sibi posceret praemium.*

A.—*Sine igitur me quidquam cogitare amplius. Si vera non est illa rei explicatio, succurrit mihi modo alia, quae sit sine dubio vera.*

M.—*Videamus ergo.*

A.—*Imago marmorea est vere perfecta suppressis vel minutis maculis quae sunt velut longae unguum extremitates, quas ideo recidimus ut perfectas manus habeamus. (Risus).*

M.—*Annun cogitare debeas ut tam ingeniosas inveneris explicationes.*

A.—*Neque hac vice rem acu tetigi?*

M.—*Profecto non attingisti. Vos autem quid? (Nullus audet amplius quid addere). Cum tandem nemo ex vobis explicationem attingat, ego solutionem praebebo et postea libellum sortiemur: Ad verbum ad unguem a lapicidis et marmorariis transfertur qui ungue suavitatem marmoris experiuntur.*

PABLO.—Decimos de una cosa que es *ad unguem* para significar que es perfecta aun en sus pormenores.

P.—Bien, pero ¿qué relación se encuentra de la uña con la escultura de mármol?

PABLO.—Pues que dicha cosa es perfecta en sus pormenores, como una imagen de mármol cuando se nota esmero aun en las partes más despreciables, cuales son las uñas.

P.—La solución es ingeniosa pero no es verdadera; a ver Andrés cómo lo resuelves.

ANDRÉS.—Quiere decir la expresión *ad unguem* aplicada originariamente a las esculturas marmóreas, que una escultura era perfecta cuando cada vez que uno la miraba crecía su admiración, al modo que las uñas van creciendo más cada día. (*Risas generales*).

P.—Donosa explicación que si no fuera desacertada merecería el premio por lo graciosa.

A.—Déjeme discurrir otro ratito. Si esta no es la solución verdadera, ahora se me ocurre otra que lo ha de ser sin duda.

P.—A ver, pues.

A.—La imagen de mármol es en verdad perfecta quitados ciertos defectillos, como uno que tiene las uñas largas se las corta para tener perfectamente limpias las manos (*Risas*).

P.—Ni que estuvieses todo un año discurriendo respuestas tan graciosas.

A.—¿Ni aun esta vez he atinado?

P.—No has atinado la verdadera respuesta. Y vosotros, ¿qué decís? (*Ninguno se atreve a añadir palabra*). Pero en fin veo que nadie lo explica; así os diré yo la solución y después rífaremos el librito. La frase adverbial *ad unguem* se ha tomado de los picapedreros y talladores de mármol los cuales con el dedo prueban la finura del mármol.

Per orbem

Centenaria Dovii Commemoratio. Cervariensis Academiae praesentes incolae Raimundum Lazarum de Dou, ultimum ejusdem Cancellarium, postridie Idus Decembres anno proxime transacto sollemniis honestarunt. Sane Palaestra nostra debitum tribuit honorem viro Latinitati meriti-
fissimo; nihilominus plurimum placet acta centenario die obitus illius brevi calamo recensere. Mane sollemne Officium in Collegiata Cervariensi celebratum est, cum funebri elogio a R. P. Rectore, Frederico Codina elegantissime dicto. Vespere actus Academicus sollemnis in aula Universitatis, in quo Dovii Jurisprudencia, vita integerrima et actuosissima prae oculis adstantium virorum cultissimorum quasi depicta est. Locum specialem nobis meretur locupletissima dissertatio a nostro Moderatore, exposita circa Dovium humaniorum litterarum cultorem. Abs dubio R. L. de Dou Latinitatis cultor disertissimus exstitit, elegantissimoque sermone usus est; adeo ut a coaevo viro non immerito «Cicero Cathalaunicus meruerit nominari.

Quattuor sculpturae in villa Adrianae inventae. Plus quam 300 sculpturarum artis opera Villa Adrianae musalis antiquitatum adportavit, in quibus Adriani praedilectio pro arte Graeca patefit. Nunquam sane Romae tot exemplaria Graeca aut Hellenica visa fuerant. Nuper R. Paribeni quattuor sculpturas Graecas illustravit in «Notizie degli scavi di antichità.» Hae sculpturae sunt: 1) Caput «Hypnos Praxitelis; 2) Caput Amazonis; 3) «Truncus atletae, qui tempora vittae sese coronat ad instar «Anadoume-

nos» Fidiaci et «Diodumenos» Policleti. R. Paribeni tamen censet hoc exemplar ab aliquo originali his nobilioribus operibus Fidiacae et Policleti antiquiorum desumptum esse, immo ipso «Kyniscos» ejusdem Policleti, quod nonnulli tamquam primum exemplar statuac sese tempora cingentis habuerunt. 4) Demum fragmentum exhibet clarissimus Pariberi cujusdam toreumatis Attici, quod forsitan Mercurium repraesentabat tres deas ad judicium Paridis ducentem.

Antiquité Classique. Philologi et Archaeologi Helvetici ephemeridem novam quam «Antiquité Classique» nuncuparunt, nuper instituerunt, quae «Musée Belge» sufficiet. Scopus hujus novae publicationis est de rebus classicis disserere.

Dialogi Latini. Latinitatis veri cultores, qui nihil dulcius nihilque suavius quam linguam Latini invenerunt, semper, omnibus rebus et omnibus rationibus ejus usum et studium fovere curant. Perlibenti animo certiores facti sumus de ardore quem in aliquibus Collegiis et Seminariis Palaestra nostra suscitavit dialogis suis et exercitationibus, ita ut ferlis Nativitatis Domini in scaenam aliqui dialogi sint adducti: omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci. Animus non solo risu delectatur; immo nostro certe judicio magnum adfert adjumentum educationi et formationi indolis delectatio, quae non est mera delectatio, sed quae simul utilitatem practicam tum menti tum conditioni status uniuscujusque consulit. Exemplum omnibus imitandum propagandumque proponimus.

R. PASTÓ, C. M. F.

Bibliographia

Juxicus-Beccher. *Der lustige Lateiner*, edit. Ferd. Dümmler, Bonn, pag. 64, pretium 2,25 RM.

Plus fortasse quam animadvertunt humanioribus litteris instructi, homines lingua Latina utuntur atque voces et phrases quae jam diu emortuae credebantur re vera sermoni familiari intexunt. Quod comperientes Juxicus (lege Winterstein) et Beccher patienti labore multas et voces et phrases et sententias Latinas, quae joci aut ludi gratia usu veniunt, in pulcrum libellum «*Der lustige Lateiner*» congesse- runt atque linguae Latinae amicis ad- dixerunt eo pacto, ut alacri animo etiam in lingua communi his antiquo- rum gratiosis Ingenii fructibus nunc quoque sermonem nostrum ornemus. Studioso auctori gratiam referendam putamus pro opusculo tam laude dig- no.-ALEXANDER SCHVVIENTEK, C. M. F.

Florilegium Patristicum.

Fasc. XV. *S. Ambrosii Mediolanensis Episcopi—De obitu Satyri fratris laudatio funebris.*

Inter eas quae supersunt Sti. Am- brosii Mediolanensis Episcopi oratio- nes, laudatio eminet, quam in Satyri fratris defuncti memoriam anno c. 378/77 protulit. Quam si accuratius inspexeris nullo negotio perspicias eam proxime accedere ad illas genti- lium laudationes, quae Romae prae- sertim nobilium virorum funeribus ha- bebantur. Neque enim generis nobili- tatem laudat Ambrosius, neque majo- rum extollit facinora, neque divitias honoresque commemorat, quibus de- functus Satyrus frater functus est;

laudat vero animi excellentiam atque praestantiam omniumque virtutum exempla. Ex hac oratione quantum Ambrosius in studia profana profice- ret percipimus eumque non tantum pium, sed etiam doctum cognoscimus: oratio enim plena est verborum dictorumque, quae Ambrosius sive a poetis Horatio vid. et Vergilio, sive ab aliorum scriptis consolatoriis Ci- ceronis puta, Senecae, Plutarchi, sive ab aliorum scriptis profanis Sallustii, Taciti pretii.

Dr. Paulus Bruno Albers qui hunc fasciculum edidit, adnotavit, praefa- tus est, confionatoribus catholicis ali- isque Patrum catholicorum amantis- simis magnum praestitit commodum.

Fasc. XVI. S. *Pachomii Abbatis Taben- nensis Regulae Monasticae*, accedit *S. Orsiesii Doctrina de institutione monachorum.*

In hac editione omnes regulas quae Sti. Pachomii nomine habentur, Dr. Paulus Albers publici juris fecit. Primo regulam, quam S. Hieronymus in Latinam linguam ex Graeca vertit, deinde alias interpretationes, quae Graeca praesertim lingua posteris traditae sunt, ultimo S. Orsiesii, S. Pachomii in Tabennensis monasterii regimine successoris, doctrinam de institutione monachorum, quam ipse S. Orsiesius monachis moriens reli- quit. Auctor hujus fasciculi, prae- ter codices principaliores, editiones etiam praecipuas, quae ad disciplinam S. Orsiesii spectant, accurate ac dili- gentissime recensuit.

J. M.ª JIMÉNEZ, C. M. F.

Exercitationes Scholares

Voluptas sceintiae

(Ann. III, num. 21)

Doctrina Archimedis mathematicis tantum artibus non erat definita. Argentarius quidam cum coronam regiam quae mere aurea futura erat, cupro et auro conflavisset, arcanum ad id tempus ignotum, hodie vero notissimum, fraudis deprehendendae invenit Archimedes. Tantam exinde dicitur auxisisse voluptatem ut, nudum se esse non advertens animo, subito ex balneo prosilierit, clamans: *inveni, inveni: Heureka!*

RUFINUS GIL

Oniati in Guipuzcoa.

El perro marino y la ballena

(Ann. III, núm. 21)

Dicese de antiguo que el perro marino es el más voraz de todos los animales, pero que con más gusto suele cebarse en los alimentos de color blanco. La ballena, por el contrario, dice: Para mí todos los peces, sean blancos o negros, son bocado grato y exquisito. En las orillas del mar ibero, cerca de las columnas de Hércules (el estrecho de Gibraltar), cierto explorador divisó un perro marino a flor de las aguas profundas. Embarcados en una nave, van con cautela hacia él los pescadores llevando consigo un saquito lleno de carne con un agudo anzuelo dentro, envuelto todo en un retazo de paño blanco, que ocultaba el engaño y las asechanzas, y se lo arrojan al animal en las aguas por medio de un cable. Lánzase aquél con avidez al cebo, y tragándolo de un solo bocado, se traga su propia muerte; pues enganchado en el férreo anzuelo es arrastrado a tierra y allí perece.

La ballena, que desde lo alto habíalo observado todo, grita: «Tu voracidad te ha perdido».

ALFONSO PRIETO

Oniati in Guipuzcoa.

De scientiae voluptate

Archimedis doctrina non erat mathematici sola definita. Cum argentarius quidam auro cuprum conflavisset in regis corona, quae tota facienda ex mero auro erati arcanum doli cognoscendi invenit ad id tempus ignotum, nunc autem facillimum Tanta inde voluptate adfectus esse dicitur, ut nudum se esse non advertens animo, subito ex balneario exierit inclamans: *inveni, inveni: Heureka!*

JACOBUS CATÁ, C. M. P.

Barbastrí in provincia Oscensi.

El pez Can y la Ballena

Cuéntase de antiguo del pez can que es el más voraz de los animales y que su bocado más exquisito es la carne blanca. En cambio díjole una vez la ballena: Cualesquiera que sean los pececillos, blancos o negros, son para mí sabroso manjar. Cierta explorador desde las playas españolas cerca de las columnas de Hércules había visto en alta mar un voraz can marino. Unos guardias tripulan una embarcación en la que llevan una redcilla plegada llena de carne con un agudo anzuelo, envuelto todo en un paño blanco. Echan al fiero animal en las aguas el engaño atado con una cuerda. Aquél se arroja con avidez abriendo una boca desmesurada hacia la presa mortífera. Clavado el garfio en la garganta del pez es arrastrado éste a tierra donde muere. La ballena que desde alta mar había visto estas cosas le grita: tu voracidad te ha perdido.

JESÚS PALAU, C. M. P.

Barbastrí in provincia Oscensi.

Composiciones Vertendae

Elio Tuberón y el Picoverde

Hallándose en el foro Elio Tuberón, pretor urbano, haciendo justicia (1) al pueblo, colocóse (2) sobre su cabeza un picoverde (3) tan mansamente que podía ser cogido con la mano. Preguntados los adivinos respondieron que se presagiaba la destrucción del imperio si le soltaba o la del pretor si le mataba (5). Al punto el pretor despedazó (6) el pájaro y no

tardó en cumplirse la predicción (7), pues la familia Elia vió morir a diecisiete de sus hijos en la batalla de Canas; la República en cambio, andando el tiempo, sobrepasó (8) las más altas cumbres del poder.

Notulae

(1) Jura reddere; (2) sedeo-ere; (3) picus i; (4) portendo-ere; (5) exanimo-are; (6) concerpo-ere; (7) prodigium; (8) summum fastigium excedere.

Piscatores, Fortuna, Cantrix, Canis Marinus

Paupertas et divitiae incerto eunt pede.
 Fortunam saepe probrosis (1) sermonibus
 duo piscatores impetebant (2) maxime.
 Illis videndam se tandem illa praebuit,
 celeri innixa rotae, conclamavitque fugiens:
 Absit (3) vindicta: extollar vestris laudibus.
 Americae ex oris terram dum petit Italam
 cantrix formosa, scaenae sueta diviti, (4)
 navi delapsum ponto jam videt obrui
 catulum, delicias dulces, (5) quem morti volens
 subtrahere velox, ipsa in undas prouit,
 dum tamen ille natat. Feminam exepturi erant (6)
 spectantes nautae: Sed marinus en canis
 praeripit (7) insurgens, catulum pariter devorans.
 Die sequenti piscatores ceperant
 horrendum monstrum: cum scindunt (8) securibus,
 revelat estomachus thesaurum omnem muliebrem,
 innaures, gemmas, armillas auro graves, (9)
 comae magnificas vestiumque fibulas;
 suo pro ingenio (10) nam fuit (11) ornatissima,
 Fortuna rursus: (12) Nunc extollar laudibus.

Notulae

(1) Injurioso. — (2) Embestir. — (3) Lejos de mí el vergarme. — (4) Escenario aristocrático. — (5) *Catulum, delicias dulces*, casus adpositionis. — (6) Estaban a punto de sacar. — (7) Suppl. feminam. — (8) Suppl. monstrum. — (9)

De oro macizo. — (10) Según su condición. — (11) Era. — (12) Suppl. inquit.

Prof. Emmanuel Jové, C. M. F.
Moderator

Typographia F. Camps Calmet. — Tarregae